

נוהל לקביעת ציונים בית ספריים

אזרחות - לשנת תשפ"א

לאור המציאות המשתנה השוררת כעת, במסגרתה הלימודים אינם מתנהלים כסדרם, ניתנת בזאת הוראת שעה ייחודית, כלומר, הנחיה עדכנית התקפה לשנת תשפ"א בלבד. לאחר בחירת האפשרות לאופן ההערכה הבית ספרית לפי נוהל זה, יש לבנות מחווון כולל המפרט את רכיבי ההערכה הבית ספרית ומשקלם בציון הכולל, ומחווון מפורט לכל אחד מהרכיבים. בית הספר יכין טבלת אקסל מסודרת של כל ציוני תלמידי הכיתה עם משקלם היחסי, וכן, נספח עם פירוט האירועים והמשימות שניתנו לתלמידים. זאת, כדי לאפשר לקיים מעקב ובקרה שוטפים אחר מתן הציונים לפי נוהל זה, ובכלל זה לבדוק ערעורי תלמידים במידה ויוגשו.

על בתי הספר לאשר את אופן ההערכה והמחווון מול מדריכי המקצוע (כמפורט בסוף המסמך).

על המורים ליידע את התלמידים כיצד יחושבו ויקבעו הציונים הבית ספריים.

נוהל למתן ציון בית ספרי בשאלון החיצוני 071-281

מיקוד להערכה הבית ספרית בשאלון חיצוני – יש להיצמד למיקוד שפורסם ע"י הפיקוח למבחן החיצוני, המופיע באתר המפמ"ר.

אופן הערכה בית ספרית

יש שתי אפשרויות להערכת תלמיד לצורך מתן ציון להערכה פנימית. כל דרך הערכה בית ספרית צריכה לעבור אישור מדריכת המקצוע:

א. בחינה בית ספרית במתכונת הבגרות

תאריך התחלה אפשרי למבחן זה: אחרי פסח תשפ"א

ב. הערכה משולבת של בחינה והערכה חלופית

השילוב בין הבחינה והערכה חלופית חייב לכסות את כל החומר המוגדר לבחינה החיצונית.

מצורפים מודלים אפשריים להערכה חלופית.

מדינת ישראל
משרד החינוך
הפיקוח על המקצועות העצמאיים

אפשרות להערכה חלופית בשאלון 281-071

בבחירת הערכה חלופית יש לתת את הדעת לכמה נקודות חשובות:

1. ההערכה חייבת לבטא את הידע של התלמידים בחומר הנלמד.
2. מיומנויות – מיומנויות קוגניטיביות כגון: חשיבה ביקורתית, חשיבה יצירתית. ומיומנויות תוך-אישיות ובין-אישיות כגון: מודעות עצמית, מודעות חברתית.
3. רלוונטיות- הצעות המזמנות חיבור בין הידע הנלמד ובין עולמו של התלמיד באופן היוצר משמעות ללמידה.
4. היחס של רכיב ההערכה הבית ספרית בציון הכולל, תלוי בהיקף החומר ביחס לחומר היחידה כולה.
5. הערכה בית ספרית חייבת להיות עם דרישות ואפשרויות הצלחה שוויוניות לכל תלמידי הכיתה.
6. יש לשים לב, שכל תלמיד מוערך על כל חלקי היחידה שבהערכה החלופית, ולא רק על החלק אותו הוא הכין. **יש לבנות את מחוון ההערכה בהתאם.**

להלן כמה הצעות להערכה חלופית באזרחות- יש לבצע לפחות 2 מתוכם בנוסף לבחינה :

- **נייר עמדה-** התלמיד יכתוב נייר עמדה על אחד הנושאים במיקוד תוך שימוש במושגים באזרחות.
נייר העמדה יכיל:
 - הצגת הסוגיה האזרחית
 - הצגת העמדה העקרונית של הכותב לגבי הסוגיה.לאחר מכן יציג את הסוגיה ועמדתו העקרונית לגביה, בפני כתתו.
- **שאלות הבנה-** התלמיד יענה על שאלות הבנה ויישום אקטואליות וקשורות לחומר הנלמד באזרחות.
- **פרזנטציה-** העמקה בנושא והצגתו לכיתה ע"י התלמיד/ה, באמצעים ויזואליים ומילוליים, במטרה ליצור גירוי לדיון כיתתי, למידה עצמאית וארגון חומר הלמידה.
- **בניית שיעור ומסירתו-** תלמיד יקבל נושא אחד מנושאי המיקוד, עליו לבנות שיעור ולמוסרו בכיתה במסגרת מתווה שהמורה יקבע. בסיום השיעור, תלמידי הכיתה ימלאו משוב ממוקד שיהווה חלק מהציון הסופי של התלמיד.

הערה: נוהל זה מתאים לבתי"ס שבחרו מקצוע אחר כמקצוע להבחנות חיצוניות.

הצעות למחוננים להערכה חילופית

הנחיות כלליות לכתיבת מחוון:

לכל מטלה יש להציג מחוון מסודר.

כל מחוון צריך לכלול ניקוד לידע וניקוד למיומנויות.

מחוון טוב הוא מחוון הבנוי עפ"י רמות ביצוע:

רמת הביצוע הגבוהה צריכה לכלול את כל מה שמצופה מהתלמיד באותו חלק. לדוגמה בחלק של סקירת הספרות: אם נדרש מהתלמיד שימוש בשני מקורות לפחות ומיזוג טקסטים ובנוסף המקורות צריכים להיות מסוגים שונים – כל אלו צריכים לבוא לידי ביטוי בניקוד. רמות הביצוע הנמוכות יותר יינתנו על ביצוע של חלק מהנדרש מהתלמיד ברמה הגבוהה. על המורה לפרט בכל חלק את הנדרש מהתלמיד.

מדינת ישראל
משרד החינוך
הפיקוח על המקצועות העצמאיים

מחווון להערכת נייר עמדה

שלב א' - הצגת סוגיה אזרחית / 10 נק'

פירוט	רמה נמוכה - 0-3	רמה בינונית - 4-7	רמה גבוהה - 8-10
✓ תיאור קצר של התופעה הכללית שבבסיס המחלוקת. ✓ הסוגיה האזרחית שבמחלוקת ברורה ממוקדת ובהירה. ✓ ציון שני מושגים אזרחיים הרלוונטיים לסוגיה הנדונה. ✓ עכשוויות ואותנטיות.	✓ חסר תיאור הסוגיה שבמחלוקת או קיים חלקי ✓ לא צוינו מושגים מתחום האזרחות ✓ הסוגיה שהוצגה אינה עכשווית ו/או אינה אותנטית ✓ הסוגיה אינה ברורה/או ואינה ממוקדת	✓ קיים תאור קצר של התופעה הכללית אולם לא הוצגה מחלוקת ✓ ציון מושג אחד מתחום הידע ✓ הסוגיה שהוצגה עכשווית ואותנטית אך אינה ברורה וממוקדת	✓ קיים תיאור של התופעה הכללית והסוגיה שבמחלוקת ✓ הסוגיה מנוסחת בצורה בהירה וממוקדת ✓ צוינו שני מושגים מתחום האזרחות הרלוונטיים לסוגיה הנדונה ✓ הסוגיה עכשווית ואותנטית ✓ הסוגיה ברורה וממוקדת

שלב ב' - סקירת ספרות אישית רקע והסברים להבנת הסוגיה הנבדקת / 15 נק'

פירוט	רמה נמוכה - 0-5	רמה בינונית - 6-10	רמה גבוהה - 11-15
✓ בחירה והצגת והצגה של 2 מקורות מידע עדכניים, אמינים ורלוונטיים המהווים מבוא ורקע לסוגיה האזרחית. ✓ הצגה תמציתית של המידע הרלוונטי וסיכום ✓ הסקירה תיכתב בלשון התלמיד ולא כהעתקת מידע.	✓ לא הוצגו מקורות אמינים ועדכניים. ✓ לא הוצג מידע באופן ברור ✓ לא הוצגו מושגים הרלבנטיים לסוגיה ✓ לא נעשה קישור למושגים ✓ לא נעשה עיבוד מידע מספק.	✓ הוצגו מקורות אמינים אך לא עדכניים. ✓ ההצגה חלקית ✓ נעשה קישור לסוגיה או קישור חלקי ✓ נעשה עיבוד המידע באופן חלקי.	✓ נעשה שימוש ב2 מקורות אמינים עדכניים ורלוונטיים. ✓ ההצגה ברורה ורהוטה ✓ נעשה קישור למושגים מתחום אזרחות כנדרש ניסוח ממוקד של הסוגיה הנסקרת לאור ממצאי סקירה הספרות

מדינת ישראל
משרד החינוך
הפיקוח על המקצועות העצמאיים

✓ קישור למושגים בתחום הידע מתוך הפרקים הרלוונטיים בתוכנית הלימודים. ✓ ניסוח ממוקד של הסוגיה האזרחית הנסקרת לאור ממצאי סקירת הספרות. ✓ ציון המקור עליו מתבססת הסקירה לפי כללי הכתיבה.	✓ לא הוצג היבט חברתי כלל. ✓ לא צוינו המקורות כנדרש	✓ הוצג ההיבט האזרחי בצורה חלקית ✓ צוינו המקורות בצורה חלקית	✓ עיבוד המידע נערך על פי כל הכללים. ✓ הודגש והוצג ההיבט האזרחי של הסוגיה לאור המידע שהוצג ✓ צוינו המקורות עליהם מתבססת הסקירה לפי כללי הכתיבה.
שלב ג' – הדעה האישית של הכותב על הסוגיה 15 נק'			
פירוט	רמה נמוכה - 0-5	רמה בינונית - 6-10	רמה גבוהה - 11-15
✓ <u>שלב אישי</u> ✓ הצגת עמדה אישית ✓ 2 טיעונים בעד/ נגד	✓ לא הוצגה עמדה אישית של הכותב כלל. ✓ לא הוצגו טיעונים בעד / נגד	✓ הוצגה עמדה אישית של הכותב לגבי הסוגיה שנידונה. ✓ הוצג רק טיעון אחד.	✓ התלמיד הציג את עמדתו האישית לסוגיה. ✓ הוצגו 2 טיעונים לגבי הסוגיה האזרחית שנידונה.
מבנה העבודה הכתובה 10 נק'			
פירוט	רמה נמוכה - 0-3	רמה בינונית - 4-7	רמה גבוהה - 8-10
✓ הגשת העבודה בצורה מסודרת, מאוגדת וערוכה הכוללת את חלקי העבודה על פי ההנחיות . ✓ מקורות המידע בהם נעשה שימוש בסקירת הספרות מצוינים בסוף העבודה על פי כללי הכתיבה המדעית.	✓ הוגשו חלקים אחדים בעבודה – ללא איגוד או עריכה/ ✓ לא הוגשה רשימת מקורות	✓ הוגשה עבודה ערוכה חלקית ✓ העבודה הוגשה בצורה מרושלת ✓ הוגשה רשימת מקורות חלקית ✓ רשימת המקורות החלקית נכתבה שלא על פי כללי הכתיבה .	✓ הוגשה עבודה שלמה הכוללת את כל שלבי העבודה ✓ העבודה הוגשה בצורה אסטטית ✓ המקורות כתובים על פי כללי הכתיבה .

מדינת ישראל
משרד החינוך
הפיקוח על המקצועות העצמאיים

הצעה למחווה לתשובה לשאלת הבנה

התלמיד/ה מתבקש/ת לקרוא קטע לא מוכר, המבוסס על מאמר טיעוני (מאמר עמדה), ולענות על שאלות המתייחסות לקטע. המטרה היא הבנה של מושג או פריט מידע כלשהו מהחומר הנלמד באזרחות, אותו יש להציג ולקשר למאמר, תוך הבנת העמדה של הכותב בקטע.

שלב א' - הצגת המושג / 20 נק'

פירוט	רמה נמוכה – 0-8	רמה בינונית – 9-13	רמה גבוהה – 14-20
✓ הצגת המושג הנדרש באופן מנותק מהטקסט	✓ חסר תיאור של מושג מהסוגיה שבקטע או קיים חלקי	✓ קיים תיאור <u>קצר</u> של מושג מהסוגיה שבקטע המופיע בחומר הנלמד.	✓ קיים תיאור של מושג מהסוגיה שבקטע המופיע בחומר הנלמד.
	✓ המושג אינו ברור או/ו אינו ממוקד	✓ המושג אינו מנוסח בצורה בהירה וממוקדת.	✓ המושג מנוסח בצורה בהירה וממוקדת.

שלב ב' - ביסוס – מתוך הקטע/ 30 נק'

פירוט	רמה נמוכה – 0-10	רמה בינונית – 11-20	רמה גבוהה – 21-30
✓ ביסוס – מתוך הקטע, "עוגן"/ ציטוט והסבר המשפט במילות התלמיד.	✓ לא הוצג עוגן מתוך הקטע למושג שהתבקש.	✓ איתור חלקי של עוגן למושג שהתבקש.	✓ איתור של עוגן אחד לפחות למושג שהתבקש.
✓ אין הלימה בין הביסוס (הקטע בטקסט) לבין המושג אליו מתייחסים.	✓ הלימה חלקית בין הביסוס (הקטע בטקסט) לבין המושג אליו מתייחסים.	✓ הלימה מלאה בין הביסוס (הקטע בטקסט) לבין המושג אליו מתייחסים.	

שלב ג' - קישור ושלב אישי (עפ"י הדרישה בשאלה) / 50 נק'

פירוט	רמה נמוכה - 0-20	רמה בינונית – 21-35	רמה גבוהה – 36-50
✓ קישור - חיבור בין הציטוט/ המשפט לבין אחד הרכיבים בהצגת המושג ✓ יצירת ערכיות/ מעורבות/ רלוונטיות- בהתאמה לדרישה בשאלה.	✓ לא נעשה קישור למושג מהחומר באזרחות ✓ לא זיהה את הערך כלל/לא הוצגה מעורבות אישית/ לא נעשה קישור בין הנלמד למציאות התלמיד.	✓ נעשה קישור חלקי למושג מהחומר באזרחות. ✓ זיהה את הערך באופן חלקי/ הודגמה מעורבות חלקית/ נעשה קישור חלקי בין הנלמד למציאות התלמיד.	✓ נעשה קישור למושג מהחומר באזרחות בניסוח ממוקד. ✓ זיהה את הערך/הודגמה מעורבות אישית בנדון/ נעשה קישור בין הנלמד למציאות התלמיד.

מדינת ישראל
משרד החינוך
הפיקוח על המקצועות העצמאיים

הצעה למחווין להערכת הצגה בפני קהל - פרזנטציה

שלב א' – הכנת התוצר / 20 נק'			
פירוט	רמה נמוכה – 0-8	רמה בינונית – 9-13	רמה גבוהה – 14-20
✓ עצמאות ✓ התמודדות עם כלים טכנולוגיים ✓ מעורבות בהכנה	✓ נזקק לעזרה רבה / לא עצמאי ✓ לא הצליח לעבוד עם הכלי לבד ✓ לא מעורב / חסר עניין	✓ נזקק לעזרה ברעיון או בביצוע ✓ הבין חלקית את הפעלת הכלי הטכנולוגי והשימוש בו ✓ מעורב חלקית	✓ עבד באופן עצמאי (יזם את הרעיון וביצע) ✓ הצליח ללמוד ולהשתמש בכלי טכנולוגי ✓ מעורב מאוד
שלב ב' – הצגת תוכן/ 50 נק'			
פירוט	רמה נמוכה - 0-20	רמה בינונית – 21-35	רמה גבוהה – 36-50
✓ מעורבות התלמיד בנושא ובתהליך ✓ מידת הבקיאיות בתוכן ✓ דרך הצגת הנושא (מיקוד ובהירות) ✓ שימוש במושגים עיקריים בחומר הנלמד ✓ הסקת מסקנות וגיבוש תובנות	✓ התלמיד אינו מעורב בנושא ✓ אינו מכיר את התוכן, ענה על חלק קטן מהשאלות ✓ הציג את הנושא באופן לא ברור ולא ממוקד ✓ לא עשה שימוש במושגים עיקריים בחומר הנלמד ✓ לא הציג תובנות ומסקנות	✓ התלמיד מעורב בנושא באופן חלקי ✓ מכיר את התוכן באופן חלקי, ענה על חלק מהשאלות ✓ הציג את הנושא בבהירות ובמיקוד חלקי ✓ עשה שימוש עיקריים במושגים בחומר הנלמד ✓ הציג תובנות ומסקנות באופן חלקי	✓ התלמיד מעורב בנושא בקיא בתוכן, ענה על כל השאלות ✓ הציג את הנושא באופן ברור וממוקד ✓ עשה שימוש במושגים עיקריים בחומר הנלמד ✓ הציג תובנות ומסקנות
שלב ג' – הצגת תוצר / 30 נק'			
פירוט	רמה נמוכה - 0-10	רמה בינונית – 11-20	רמה גבוהה – 21-30
✓ הצגת הרעיון המרכזי בבהירות ובאופן ממוקד ✓ אסתטיקה	✓ התוצר אינו מציג את הרעיון המרכזי ✓ אינו ממוקד ובהיר – לא קשור ✓ ערוך אסתטית ברמה נמוכה	✓ התוצר מציג את הרעיון המרכזי בבהירות ובמיקוד חלקי ✓ ערוך אסתטית ברמה בינונית	✓ התוצר מציג את הרעיון המרכזי בבהירות ובאופן ממוקד ✓ ערוך אסתטית ברמה גבוהה

מדינת ישראל
משרד החינוך
הפיקוח על המקצועות העצמאיים

הצעה למחווה להערכת בניית שיעור ומסירתו			
מרכיב 1: הכנת השיעור-ניתוח עיוני / 40 נק'			
פירוט	רמה נמוכה - 0-15	רמה בינונית - 16-30	רמה גבוהה - 31-40
✓ שליטה בחומר, קריאת ספרות מלווה ומספקת, וידיעה מעבר לחומר השיעור ✓ ניתוח הנושא והמושגים המרכזיים בו	✓ הבנה חלקית של הנושא, נעשה שימוש במקור אחד בלבד, אין הבנה נכרת מעבר לחומר השיעור. ✓ אין ניתוח נושא והמושגים המרכזיים בו.	✓ הבנה חלקית של הנושא, נעשה שימוש במספר מקורות, המקורות תורמים להבהרת חלק מהחומר הלימודי. ✓ הניתוח והעיבוד מעידים על הבנה חלקית של הנושא.	✓ הבנה מעמיקה של הנושא, נעשה שימוש במספר מקורות מידע, המקורות תורמים לעיבוד הנושא. ✓ הניתוח והעיבוד מעידים על הבנה טובה של הנושא.
מרכיב 2: מבנה השיעור-ניתוח דידקטי / 40 נק'			
פירוט	רמה נמוכה - 0-12	רמה בינונית - 13-30	רמה גבוהה - 31-40
✓ רצף הגיוני של חלקי השיעור ✓ התייחסות להיבטים חינוכיים וערכיים	✓ לא ניכר רצף הגיוני בין חלקי השיעור. ✓ אין התייחסות להיבטים חינוכיים וערכיים.	✓ לא קיים קשר הגיוני <u>רצף</u> לאורך כל השיעור. ✓ התייחסות מועטה להיבטים חינוכיים וערכיים.	✓ קיים רצף הגיוני של חלקי השיעור ✓ התייחסות נכרת להיבטים חינוכיים וערכיים.
מרכיב 3: דרכי העברה / 15 נק'			
פירוט	רמה נמוכה - 0-5	רמה בינונית - 6-10	רמה גבוהה - 11-15
✓ יצירת עניין ✓ פיתוח חשיבה והבנה ✓ סיכומי ביניים ובדיקת הבנת התלמידים ✓ גיוון דרכי ההוראה ✓ ניצול יעיל של הזמן	✓ השיעור לא עורר עניין מיוחד בכתה, לא נצפה תהליך מיוחד של פיתוח חשיבה והבנה, לא נבדקה הבנת התלמידים במהלך המסירה, דרכי הוראה	✓ השיעור עורר עניין אצל חלק מתלמידי הכתה, מהלך השיעור דרש חשיבה והבנה, הבנת התלמידים לא נבדקה בכל חלקי המסירה, דרכי	✓ השיעור עורר עניין בקרב תלמידי הכתה, מהלך השיעור דרש חשיבה והבנה, הבנת התלמידים נבדקה בכל חלקי

מדינת ישראל
משרד החינוך
הפיקוח על המקצועות העצמאיים

ניסוח ברור ותקין ✓	חד-גוניות, ניצול לא יעיל של הזמן שעמד לרשות התלמיד.	הוראה מעט מגוונות, ניצול זמן סביר.	המסירה, דרכי הוראה מגוונות, ניצול יעיל של הזמן.
מרכיב 4: ניהול כיתה / 5 נק'			
פירוט	רמה נמוכה - 0-2	רמה בינונית – 3-4	רמה גבוהה - 5
✓ מנהיגות וביטחון בהובלת השיעור ✓ יצירת אקלים למידה חיובי	✓ אין שטף בדיבור, היסוס, ובעוצמת קול שאינה מותאמת לנושא ולמרחב, אינו יוצר קשר עין מיוחד עם הקהל. ✓ לא נצפה אקלים למידה.	✓ מדבר באופן ברור, היסוס קל, ובעוצמת קול שמותאמת לנושא ולמרחב, יוצר קשר עין חלקי עם הקהל. ✓ נצפה אקלים למידה באופן חלקי.	✓ מדבר באופן ברור, שוטף, ללא היסוס ובעוצמת קול שמותאמת לנושא ולמרחב, יוצר קשר עין עם הקהל. ✓ נצפה אקלים למידה חיובי.

מדינת ישראל
משרד החינוך
הפיקוח על המקצועות העצמאיים

נוסחת הציונים המומלצת היא:

מרכיב ציון	משקל באחוזים
שנה קודמת	15%
מחצית א'	20%
מחצית ב'	15%
הערכה בית ספרית	50%
האפשרויות, כאמור: א. בחינה בית ספרית במתכונת הבגרות <u>תאריך התחלה אפשרי למבחן זה: אחרי פסח תשפ"א</u> ב. הערכה משולבת של בחינה והערכה חלופית <u>ההערכה חייבת לכסות את החומר שאינו בבחינה הבית ספרית</u>	

ערך הציון הסופי בשאלון 071-281 שווה ל – 80% מכלל הציון באזרחות.

לא חל שינוי במטלת הבצוע והיא מהווה 20% מהציון הסופי.

ניתן לפנות למדריכות המקצוע, ולקבל הדרכה לחלוקה שונה, בהתאם למטלות הניתנות:

בתי ספר בנים- הרב אוריאל שמידוב oshmidov@univ.haifa.ac.il

בתי ספר מחוז צפון ודרום- מרב פרידמן mfmf7709@gmail.com

בתי ספר מרכז, גוש דן וירושלים-נחמה מרקוביץ 0548436004m@gmail.com

בהצלחה רבה